

Més sobre les normes de la composició

Segurament no semblaràn excessives unes quantes observacions més sobre el tema de què ens ocupàvem ahir: la formació de noms compostos del tipus *parallamps*, *trencacolls* o *saltataulells*, és a dir, constituïts per un verb més un nom que és el seu complement directe. Aquest procediment, que no és pas exclusiu del català, és molt productiu i origina, això sí, algunes formes molt tòpies i característiques, com és ara *trencacolls*, *apagallums*, *bufabrats*, *llepafils*, *saltataulells* o *somiatruites*.

Ahir dèiem que aquests noms s'han d'escriure amb els dos components units, tant els ja admesos i inventariats com els de nova creació. Caldria sens dubte afegir-hi que, en alguns casos, per raons fonètiques, s'han d'escriure amb un guionet entre aquests dos components: són aquells en què el segon, d'aquests components, comença en *r*, *s* o *x*, com ara *penja-robes*, *buscaxions*, *para-sol*, *pica-soques*, *escura-xemeneies* o *para-xocs*. Al Diccionari Fabra hi trobem també la forma *pinça-nas*. És una inconseqüència deguda segurament a una inadvertència, i que caldria esmenar. A la Gramàtica de Fabra de 1956, a l'apartat (156) que tracta de la formació d'aquests noms, trobem el mateix nom escrit, d'acord amb la norma general, *pinçanàs*.

Un dels dubtes més freqüents, en l'ús d'aquests noms compostos, afecta el nombre (singular o plural) del segon component. La citada Gramàtica de Fabra es fa ressò d'aquesta vacil·lació amb la nota següent, deguda, però, no al mateix Fabra, sinó al professor Coromines, editor de l'obra, car hi figura entre claudàtors: «Molts d'aquests composts, tot i expressar una cosa singular, luen el segon membre en forma corresponent al plural. En alguns hi ha hagut vacil·lació però és més corrent una de les dues formes, adés la que duu el segon membre en plural, adés la que el luen en singular». I segueixen la nota els quatre exemples *ebaigamà*, *paraigua*, *gratacel* i *cercapous*, de la lliçó de Fabra, que són els que han motivat l'aclariment de Coromines. Advertim que al Diccionari de Pompeu Fabra consta la forma *gratacels*, amb el segon component en plural, però aquesta forma ha estat posteriorment modificada en *gratacel* per acord de la Secció Filològica del IEC.

És interessant d'observar, que els verbs que intervenen en la formació d'aquests composts són generalment del primer grup, segurament a causa d'una major aptitud morfològica per a aquest procediment. Si bé un nom com *obrellaunes* s'ha format ben normalment, aquells que tenen una forma d'un verb incoatiu com *cobrir* com a primer component, aquesta forma va desproveïda de l'increment propi d'aquests verbs —*cobretaula*, *cobrellit*— i en els formats amb el verb *batre* apareix generalment una *i* eufònica entre els dos components: *baticor*, *batiport*, *batifull* (que figura a la citada Gramàtica de Fabra però no al seu Diccionari). En un cas excepcional, *trencalòs*, observem la presència d'una *l* entre els dos components, que ha de correspondre sens dubte a l'article.